

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hora 2 korona.

VIDEKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hora 2 k. 40 f.

BIRDETÉSEK:
6-hasábos petit sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.

Nyitási sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1901.

FELELOS SZERKESZTŐ:

Stauber József.

Csütörtök, január 31.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk:** Az aradi rendőrség mizériái. A képviselőház ülése.
- Edward király Londonban.**
- Lánczy Leó és Olay Lajos képviselők pár-baja.**
- Nagy család egy malomnál.**
- Rehabilitált ezredorvos.**
- Ingyen kenyér!**
- VII. Edward angol király magyarországi rokonai.**
- Főhadnagy, ki lelőtte a kapitányát.**
- Egy csók miatt.**
- Gyász.**
- Tárcza: Levél.** Irta: Nógrádi László.
- Regény-Csarnok: A szürke asszony.** Irta: Sudermann H. Fordította: Hollerné-Oláh Margit.

Az aradi rendőrség mizériái.

Arad, január 30.

Az aradi rendőrség bűnügyi osztályának állapotát ismertettük tegnapi számunkban és megemlékeztünk egy az ügyvédi kamarához beterjesztett emlékiratról, mely a sürgős intézkedések megtételére hívja fel az illetékes köröket. A panasz jogosultnak látszik, mert megdönthetetlen számok és adatok erősítik a panaszt. E helyütt több ízben foglalkoztunk a rendőrségnek a bűnügyek nyomozására vonatkozó kötelességeivel, melyeket az új bünvádi eljárás reá ró anélkül, hogy törődött volna azzal, miként lesz képes a rendőri hatóság ennek az óriási, nagy felelőséggel

járó, széles büntetőjogi tudást feltételező feladatnak megfelelni.

Es ez törvényhozásunknak egyik megbocsájthatatlan könnyelműsége, mert ismét csak nem tett egyebet, minthogy a külföldi törvényeket egyszerűen átültette a saját törvénytárába és megfeledezett arról, hogy a törvényeket alkalmazni is kell és hogy ahhoz a külföldnek meg van minden előfeltétele, anyagi és szellemi ereje, nálunk pedig mind ez teljesen hiányzik.

Hiszen megengedjük, szép törekvés az, ha a külföld általánosan elismert és a közjó érdekében levő törvényes intézkedéseiket felismerjük és azokat nálunk is meghonosítani iparkodunk, de végzetesnek tartjuk, ha ezen különben áldásos törvényeket egyszerűen átültetjük, anélkül, hogy gondoskodtunk volna arról, hogy a törvény alkalmazására meg is legyen az az azt feltételező anyagi és szellemi erő.

Csemegi Károly büntetőtörvénykönyve az európai törvénykönyvek között a legelőkelőbb helyet foglalja el; abban törvényes intézkedés van a javító intézetekről is. A törvény életbe lépett anélkül, hogy javító intézeteink lettek volna.

Börtön-rendszabályaink intézkednek a legnagyobb humanitással a vizsgálati foglyokról, hogy azok külön cellákba helyezendők, el-elkülönítve az elítélt foglyoktól. Emlékezzünk csak vissza, hogy a régi megyeház börtöneiben miként helyezték el a vizsgálati foglyokat? Pincze odukbán, sö-

tét, dohos nedves helyiségekben — mert nem voltak külön helyiségek a vizsgálati foglyok részére. Rendelet volt, de cella nem.

Az új bünvádi eljárás behozta a közvadász képviselőt a vétségekre és kihágásokra is ép úgy, mint azt a művelt külföldön tapasztalta. A törvény életbe lépett, de miután az ügyészség létszáma nem volt elegendő az elv gyakorlati keresztülvitelére. teremtettek egy gárdát *ügyészségi megbizottak* címmel, oly fizetéssel, mely szinte nevetséges. Nagyon természetes, hogy ez a nagyszerű büntetőjogi elv megfeneklett, mert ily alamizsnáért jogi képzettségű egyének nem jelentkeztek, és akik jelentkeztek, azok nagy része lemondott a kintöntető tisztségről. Is mi most az állapot? Birósági jegyzőket, szolgabírákat rendeltek be a hivatalba, kik elvonatván tulajdonképeni hivatásuktól, megakadt a bíróság ügykezelése és a közigazgatás gépezete.

Es ugyanigy vagyunk a bűnügyek nyomozásával megbizott rendőrséggel is. Rádiktált a törvény rengeteg munkát, de hogy a munkát ki végezze, annak fizetését ki biztosítsa, azzal a törvényhozás egyszerűen ném törődött.

Ez mind igaz, szomorú igazság. A törvényhozás a legjobb intenczióktól volt áthatva, mikor ezeket a törvényeket megalkotta, de végzetes az a könnyelműsége, mely a törvényt ily előkészületlenül életbe léptette.

TÁRCZA.

Levél.

Irta: Nógrádi László.

Grün Jeremiás, a mint este szobájában eloltotta a lámpát s lefeküdt, arra gondolt, hogy milyen szép álmái lesznek a győzelmes nap után. Mert győzelmes napja volt igazán. Hofmann Róza, a gazdag leány, neki, Grün Jeremiásnak, a ki még nemrégén a nyomorusággal küzdve, remegve gondolt sorsára. megvallotta, hogy szereti. A szerencse immár kezében van, tudománya szépen kezd kamatozni.

— Hogy is tehettem ígéretet a szegény falusi korcsmáros leányának, — mormogta kedvetlenül.

S akkor egyszerre, hogy ezt gondolta, gondolatok rohanták meg lelkét, gondolatok, melyektől nem tudott szabadulni. Elűztek ezek minden álmot.

Grün Jeremiás keserű szemrehányást tett magának a multért. Érezte, hogy hibát követett el, mikor Mühlstein Rózával az akkor megköttötte. Az áldás, mely fejéreszállt akkor az egyszerű emberektől, ránehezkedett a lelkére. Érezte, hogy hibát követett el most is, mikor könnyedén megszegte szavát, a gazdag Hofmann Rózának tett ígéretet.

Sehogy se tudta elhítenni magával, hogy helyesen cselekedett. Tudománya cserbe hagy-

ta, a lelkiismeret beszélt, az ész legyőzte a szívet.

— Csaló, — mondta valaki. — megcsaltál egy szegény leányt, a ki téged szeret.

— Nem csaltam meg, — mondta Grün Jeremiás, — most már nem szeretem.

— Nem szereted? hát kit szeretsz?

— Hofmann Rózát, őt szeretem.

— És miért szereted? tekints a lelkedbe, Grün Jeremiás. Grün Jeremiás a lelkébe tekinteti s lent a mélyén megtalálta, hogy miért szereti Hofmann Rózát.

— Ugy e mert gazdag? elhagytad volna-e a másikat, ha az is gazdag? — szolt megint a Jeremiás lelkiismerete. Ne beszélj, ne hazudj, engem el nem alatsz. Nem hagytad volna el? Most, hogy valami lettél, kereskedsz magaddal, Grün Jeremiás. Emlékezzél, mi voltál.

Grün Jeremiás homlokát kiverte a verejték, úgy érezte, mintha fojtogatná valaki. Hirtelen kiugrott ágyából, meggyújtotta a lámpát s irni kezdett, levelet írni Mühlstein Rózának, a szegény falusi korcsmáros leányának. Tisztáznai akarta magát.

— „Kedves Róza“. Nem, ez nem igaz. „Mühlstein Róza kisasszonynak“. Ez meg furcsa. nagyon furcsa, így soha se szólítottam, alkudozott önmagával Grün Jeremiás. „Róza“, így lesz a legjobb. „Róza, csodálkozni fogsz, hogy oly sokáig nem írtam. Ime hallgass meg, olvasd el figyelmesen leveletem s meg fogsz mindent érteni“. Itt megállt, valaki megfogta kezét.

— Mit akarsz te, Grün Jeremiás? minek irsz te levelet? hazudni akarsz újra, ugy-e hazudni? Egyet írhatnál csak: Megcsaltalak, elhagytalak, találtam gazdagabbat, mint te. Ird ezt!

Egy ideig gondolkozott, aztán megint irni kezdett:

„Evekkel azelőtt, mikor még otthon voltam, semmi és senki, beszéltem neked terveimről. — Mondtam, hogy valami akarnék lenni, szeretnék több lenni, mint falusi korcsmáros, vagy boltos. Te kétkedtetél Róza, hogy ez sikerülni fog nekem. Nagyon helyesen, a látszat melletted szolt. Semmim nem volt, egyedül álltam...“

— Grün Jeremiás hazudsz, kiáltotta a Jeremiás lelkiismerete. Nem voltál egyedül, volt veled valaki, az a szegény lány, a ki megcsaltál.

Grün Jeremiás egy ideig küzdött magával, azután irt:

„Ha reád haligatok, Róza, te azt mondtad, maradjak otthon, elégedjek meg a szegénységgel, akkor nem lett volna belőlem semmi, lettem volna olyan egyszerű ember, mint ti vagytok, tekintetem nem járt volna túl a falu határan, beleszoktam volna szegénységbe, nyomoruságba, éitem volna veletek. mert csak titeket ismertelek volna. Es bevégeztem volna az életet, lehunytam volna szememet ősz fejjel azon tudattal, hogy eleget éltem, eléggé kivettem részem a földi élet örömeiből, bánatából; volt egy kis boru, egy kis derű, mindket-

Az Aradi Közlöny minden előfizetője biztosítva van balesetből eredő halál vagy rokkantság ellen mindaddig, amíg előfizetése tart.

* **Solti Paula**, a ki tegnap érkezett meg Aradra, ma próbált először a *Télen* szereplőivel. Ez a kedves népszínmű szombaton este kerül színre. Solti ezenkívül *A szegény Jonathán* operettben fog vendégként föllépni, hogy az aradi közönség ítéletet mondjon tehetségéről. Hariettet, a doktor kisasszonyt fogja énekelni.

* **Buborékok**. Csiky Gergely hagyatékából kerül színre csütörtökön egy darab. A *buborékok* jól megrajzolt alakjai, mulatságos cselekvénye a közönség érdeklődésére tarthatnak számot. Az előadásban résztvesznek. *Bácsné, Bács, Angyal Ilka, Menszáros Margit, Rubos Árpád, Fenyéri Mór, Palágyi Lajos, László Gyula, Turchányi Olga, Érczkövi Károly, Kalocsa Róza, Garai Ilona, Nemes.*

* **Orgona-hangverseny**. Toepfer Ármín hírneves orgona-művész és szász hercegi udvari orgonamester holnap, *csütörtök* délután 5 órakor tartja meg hangversenyét a minoriták templomában. A programszámok egytől-egyig vallásos ihlettségtől vannak áthatva s így legkevesebbé sem profanálják az isten házáat. Hasonló koncerteket úgy a külföldön, mint hazánkban a legelőkelőbb városokban, érseki, püspöki templomokban tartott már a művész. Egy orgona-hangversenyre emlékezik közönségünk, mit *Lohr János* tartott Aradon a hetvenes években. Toepfer művészete határozottan tulszárnyalja *Lohr*-ét. Fenomenális az a technika, melylyel az orgonát kezeli. Alig hihető, hogy ember nagyobb tökélyre vihette volna az orgonaművészetet, mint Toepfer. Az aradi minoriták orgonáját rendkívül magasztalja s valóságos extázisba esett, midőn látta a regisztereket és hallotta a legfinomabb árnyalatu hangokat. A műsor a következő:

1. Guilmant Sándor (a párisi Notre-Dame templom orgonistája), Sonata 2. sz. (F.-dur.)
2. a) Mozart W. A.: 2. és 3. változat a Bruckner Antal által orgonára átírt fuvolahangversenyből. b) Beethoven L.: Adagio. 3. Bach I. S.: Nagy ábránd és fuga, (G.-moll.) 3. a) Liszt F.: Consolation 2. sz. b) Schuman R.: Almok, c) Verdi († 1901. január 28.): Requiem-től Crusefixus, orgonára átírta Toepfer A. 5. Toepfer A.: Orgonahangverseny (D.-moll.) az 1892. évben Londonban tartott orgonakongresszusszon kitüntetve (Novello és társa Londoni cég kiadása.) A nemes célra való tekintettel 1 jegy 2 korona s előre váltható *Réthy* Lipót és fia könyvnyomda üzletében.

* **Az aradi zenedében** február hó 1-én veszi kezdetét a tanév második felére a beiratás. Beiratási díj 10 korona, félévi tandíj 25 korona. Arad, 1901. január 30. *Krispin* József igazgató.

* **Zilah és Somogyi**. *Somogyi* Károly szingazgató szerződést kötött Zilah város polgármesterével, hogy társulatával a nagyvárad szízen után, mint első nyári állomásra Zilahra megy. Pár héttel ezelőtt a színházra éhes zilahi közönség tárt karokkal fogadta Micsey erdélyi szingazgató társulatát, mely pár hét óta a zilahi új színházban tart előadásokat. *Somogyi* értesült erről s Micsey előadásaival érdekeit látván megsértve, tudatta Zilah város polgármesterét, hogy a Micseinek adott előadási engedéllyel felmentve érzi magát kötött szerződése alól s tudatja, hogy társulatával nem hajlandó Zilahra menni. A polgármester, *Diószeghi* Zsigmond báró, ma egy Nagyvárad címére küldött levélben válaszolt *Somogyinak*. A levél udvarias hangon tudatja, hogy elhatározását tudomásul kellett venniök, „de — végződik az irás — ne vegye rossz néven. Tekintetesség, ha alkalomadtán kellő erkölcsi megtorlásban fogjuk részesíteni.” *Somogyi* Károly ma vette kézhez *Diószeghy* br. polgármester levelét.

* **A harmadik bérletrészt** február 1-én esedékes. A színház pénztárosa ezúton kéri a bérloket az összeg lefizetésére.

Főhadnagy, ki lelötte a kapitányát

(Egy katonai birokverseny következményei.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, január 30.

Vilmos német császár születése napját az egész német birodalomban nagy lelkesedéssel ünnepeleék. Diszistentiszteletet, bankettet, iskolai ünnepélyeket tartottak országsszerte. Az ünnepélyből a legszebb részt a katonaság vette ki magának. Minden város helyőrsége nagy katonai pompát fejtett ki és a hivatalos ünnepély után kedélyes mulatozást rendezett több helyütt a tisztikar.

A császár, mint a lovagjátékok és tornák nagy tisztelője, ilyen alkalmakkor nagyon szívesen veszi, ha a tisztikar mulatozásaiban és szórakozásaiban visszatér a nemes sporthoz, mely sokkal méltóbb a katonához, mint a modern féiszeg szórakozások.

A császár ezen intenciója szerint a metzi helyőrség tisztikara azáltal emelte a nagy nap jelentőségét, hogy *disz-birokversenyt* rendezett a nagy katonai lovardában. A versenyen megjelentek a város hölgyei és a polgári társadalom előkelőségei is. A zsüri emelvényén voltak elhelyezve a versenydíjak, köztük az első nagy díj, melyet a császár maga küldött a metzi tisztikarnak.

A hangulat kedélyes, emelkedett volt. Amikor a helyőrség parancsnoka a verseny helyszínén megjelent, középkori lovagkosztümbe öltözött heroldok ezüst kürtökkel fújták a tornára való hívogatót.

A lovarda nagy ajtai megnyitak és sorban léptek be a bajnokok, mindegyik vállán más-más színű szalag. A bajnokok egytől-egyig a tisztikar tagjai voltak, akik a tribün elé állva, miként a gladiatorok a konzulok előtt, úgy tisztelegtek a parancsnok előtt. Eközben újból szóltak a kürtök, peregtek a dobok és a birkozás megindult.

A versenyzők között az első díjra legtöbb kilátása volt *Adáms* kapitánynak, kivel *Rüger* dr. ezredorvos állott ki a porondra.

A diszes közönség feszült figyelemmel kísérte a birkozók versengését, és hol a kapitány, hol az ezredorvos került fölényre. A válságos pillanatban azonban szenzációs és kinos fordulatot nyert a birkozás.

Az éles megfigyelő csakhamar észrevehette, hogy a tréfás verseny elveszti ünnepi jellegét, és hogy a versenyzők már nem versenyeznek, hanem dulakodnak és hogy *Adáms* kapitány minden szabály ellenére megütötte az ezredorvost.

A parancsnok jelt ad, a kürtök megszólalnak, a dobok peregnek és a kinos incidens, mely csak a legbeavatottabbak előtt volt ismeretes, azzal lett elütve minden feltűnés elkerülésével, hogy a parancsnok a versenyt meddőnek jelentette ki.

Adáms kapitány és *Rüger* ezredorvos megadták egymásnak és a zsürinek a szokásos honöröket és mintha mi sem történt volna, katonás léptekkel vonultak el a porondról.

Az ünnepély programja véget ért, a kürtösök a verseny végét jelezték és a zenekar „Heil Dir im Sieges kranz” hangjai mellett eloszlott, a császárt éltetve a versenyen jelen volt diszes közönség.

Ámde a két ellenfél közti ügynek nem volt vége. Az ezredorvos magához kérlette főhadnagy bátyját és azt beléavatta a tör-téntekbe.

Rüger főhadnagyon nagyfoku izgatottság

vesz erőt és csak annyit jegyzett meg halálsápadtan:

— Ezt az ügyet én intézem el!

Az ezredorvos csodálkozva kérdezte fivérét, hogy mit akar csinálni? hisz ez az ő ügye, azt csak ő intézheti el. De a főhadnagy nem hallgatott reá, felkötötte kardját és tájkézó dühvel rohant ki az ezredorvos szobájából. Utjában egy hadnagy barátjával találkozott:

— Jöjj velem! — mondá neki.

— Hová? — kérdezi ez meglepetve.

— Siess, nincs vesztegetni való idő.

— És a hadnagy követte a főhadnagyot, ki *Adáms* kapitány lakása felé tartott.

A kapitány az asztalnál ült — szobájában nem volt senki. Amint a főhadnagy az ajtó küszöbét átlépte, e szavakkal fordult az őt kísérő hadnaghyhoz.

— Nézd meg jól, ez *Adáms* kapitány?

A hadnagy csodálkozva nézett a kérdezőre és fejével igenlőleg bólintott.

Erre *Rüger* főhadnagy zsebéből kirántotta revolverét és egy jól irányzott lövéssel leterítette a kapitányt. A kapitány holtan esett le a székről.

A főhadnagy a véres tett után önként jelentkezett a parancsnoknál, aki rögtön letartóztatta. A szörnyü eset Metz városát izgatottságban tartja.

Nagy csalás egy malomnál.

(A pénztáros bűne.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Budapest, január 30.

Fővárosszerte ismert gavallér volt *Knorr* Elek, ki tagja és állandó látogatója volt a főváros legelőkelőbb klubjainak. Egyik budapesti malomnál volt jól dotált állása, ámde fizetése nem állt arányban költséges passzióival. A többit szinte fölösleges is elmondani.

Ha mégis vannak, kik hasonló esetekben a részletek iránt is érdeklődnek, azok olvassák el a következő tudósítást:

Az *Első Budapesti Gőzmalmi Részvénytársaság*-nál nagyobb visszaélésekre jöttek rá. A malom, mely hatalmas exportüzletet tart fenn a külföld nagy államaival, egyike a legnagyobbaknak a fővárosban. *Knorr* Elek pénztáros volt a külföldi váltók kezelésével megbízva s e váltók értékesítésénél a számlákat két példányban írta. Ezt használta fel aztán visszaélésekre, külföldi kommittensnek rendes árfolyamu számlát küldött, a saját könyvébe pedig kisebb árfolyamot vezetett be.

Kilencz esztendő alatt, ameddig a pénztáros ezt a differenciális számadást üzte, ez a különbözet mintegy 120.000 koronát tett ki.

Egy héttel ezelőtt egy véletlen folytán jött rá az igazgatóság a sikkasztásra.

Egyik cégvezetőnek feltűnt az angol pénzegység alacsony árfolyama. Utána nézett a tőzsde hivatalos árjegyzésének s bámulva tapasztalta, hogy az elkönyvelt árfolyam sokkal kisebb, mint a tényleges s miután a pénztáros megkérdezése nélkül megvizsgálta annak pénztárkönyveit, azt látta, hogy a pénztáros az árfolyamokat rendszeresen kisebbítve könyvelte el. A cégvezető értesítette az igazgatóságot fölfedezéséről s ez azonnal elrendelte a vizsgálatot.

Kérdőre vonták a pénztárost és ő felvilágosítást akart adni az ügyről, de maga is annyira belezarodott a számadatokba, hogy

Baleset esetén táviratilag, vagy expresslevélben czélszerű a jelentést megtenni az Aradi Közlöny kiadóhivatalának.

Gondoljon mindenki a családjára!

Az ARADI KÖZLÖNY

3000 koronára

biztosította minden előfizetőjét

baleset ellen.

Aki az **Aradi Közlönyre** 1901. február 1-től előfizet, az az **Aradi Ipar és Népbank** által képviselt **Nemzetközi baleset ellen biztosító részvénytársaságnál** baleset ellen biztosítva van **halál esetére**

= 3000 koronára, =

munkaképtelenség esetére

= 3000 koronára, =

részleges munkaképtelenség esetére pedig a 3000 korona megfelelő hányadára

Az Aradi Közlöny

előfizetői rendes biztosítási kötvényt kapnak kézhez.

Bejelentett és igazolt baleset után a kártérítési összeget azonnal kifizeti az

Aradi Ipar és Népbank,

mint a Nemzetközi baleset ellen biztosító részvénytársaság aradi vezérügynöksége.

A legnagyobb vidéki napilap most az Aradi Közlöny

Tökéletesen pótol minden fővárosi lapot Arad-, Csanád-, Békés-, Temes-, Torontál- és Hunyad-megyékben.

Megjelenik naponta 12—14 oldalon, vasárnap 24—30 oldalon.